

l'economia solidària ensenya el cor

**BALANÇ
SOCIAL**

xes

Índex

Resum	4
Pròleg	5
Introducció	6
1. Les entitats del balanç social	12
2. Les persones involucrades en l'economia social i solidària	14
3. La democràcia a les organitzacions	15
3.1. Participació	15
3.2. Transparència	17
4. L'economia igualitària	18
4.1. Participació de les dones	18
4.2. Organitzacions inclusives	19
4.3. Equilibri salarial	20
5. Ambientar les organitzacions	21
6. Compromís social	22
6.1. Participació en xarxes i moviments socials, i aportacions solidàries	22
6.2. Finances ètiques i mercat social	23
6.3. La llengua	24
7. Qualitat laboral	25
7.1. Salut laboral	25
7.2. Ocupació	25
7.3. El benestar de les persones	27
8. Qualitat professional	30
Informe d'avaluació de la Campanya balanç social 2012	32

Al llarg del 2012, **43 entitats han fet el balanç social 2011 (BS2011)**, el 63% de les quals han estat cooperatives de treball i societats laborals. Els indicadors recollits permeten dur a terme una anàlisi qualitativa amb l'objectiu d'identificar tendències i recollir dades sobre l'acompliment de les organitzacions de l'economia social i solidària (ESS) a Catalunya en els diferents àmbits que té en compte el balanç social.

Prenent com a referència les 43 organitzacions de l'ESS que han fet el balanç social 2011, a continuació es detallen les principals conclusions de l'anàlisi de dades:

- Totes juntes generen una **xifra de negoci de gairebé 28,5 milions d'euros**, el 60% per part de cooperatives de treball i societats laborals.
- **Més de 30.500 persones** tenen algun tipus de vinculació amb alguna de les organitzacions del BS2011.
- Les associacions, cooperatives de consum i de serveis i les federacions impliquen un major nombre de persones, si bé les cooperatives de treball i les societats laborals són les que mostren **graus més elevats de participació**.
- Les organitzacions mostren un **alt grau de transparència**; les cooperatives de treball i societats laborals són les més transparents sobre els seus resultats econòmics i la seva política retributiva.
- **Les dones treballadores tenen una presència elevada**. El percentatge de **càrrecs ocupats per dones** és gairebé paritari, i supera el conjunt del teixit econòmic de Catalunya.
- El **12%** de totes les persones treballadores són persones **en risc d'exclusió social**.
- Les entitats que han fet balanç social tenen un **bon nivell d'igualtat retributiva**. La diferència salarial entre el sou més alt i el més baix es manté molt concentrada entre les dades disponibles.
- El **60,5%** de les entitats tenen una política, pla d'acció o sistema de **gestió ambiental**.
- El **95%** de les entitats tenen una **política lingüística favorable al català**.
- Les entitats han dedicat **més de 61.300 €**, el 7,5% dels beneficis, a **aportacions econòmiques solidàries** en cessió d'infraestructures i/o materials, i en aportacions a projectes socials i/o de cooperació.
- L'any 2011 han dipositat **més de 2 milions d'euros** (2.008.971,63 €) **en finances ètiques i solidàries**, una xifra que suposa el 62% dels seus dipòsits financers.
- En termes econòmics, han gastat **1,3 milions d'euros** i han ingressat **1,7 milions d'euros** de proveïdors i clients **de la mateixa ESS**. La immensa majoria d'aquestes despeses i ingressos els produeixen les cooperatives de treball i societats laborals.
- Les organitzacions han contribuït a la **generació d'ocupació i han augmentat un 8,2% els contractes** respecte al 2010, a diferència del conjunt de l'economia catalana, que ha reduït l'ocupació un 3,3%. Tanmateix, es genera **menys volum de contractes indefinits** (-17,3%) que el conjunt de contractacions a Catalunya.
- Les **persones treballadores** mostren un nivell de **satisfacció i benestar** respecte al treball a les seves organitzacions molt elevat.
- Les **cooperatives de treball i societats laborals** són les entitats on es donen els graus de satisfacció més elevats.
- Els **clients** de les entitats de l'economia social i solidària mostren un **molt bon nivell de satisfacció** respecte a la qualitat del treball desenvolupat per aquestes.

L'economia solidària és una economia emergent. Es basa en un concepte de la riquesa més ampli i rigorós que l'economia capitalista, avui en crisi precisament per les conseqüències que comporta perseguir una visió massa reduccionista de la riquesa. Per a l'economia solidària, produir riquesa no és crear béns i serveis que reportin als productors el màxim de benefici quan els venen, sinó molt més: és generar béns i serveis que siguin socialment útils i ecològicament sostenibles i que, en el mateix procés de crear-los, els productors aprenguin, trobin sentit a allò que fan i obtinguin una remuneració que els permeti viure dignament, consolidar i desenvolupar la seva empresa i, fins i tot, destinar una part de l'excedent obtingut a projectes socials.

Si, per tant, les empreses de l'economia solidària són més exigents amb elles mateixes que les empreses mercantils, tampoc no poden conformar-se a avaluar al final de cada exercici únicament les pèrdues i els guanys monetaris que han obtingut. També necessiten mesurar, mitjançant una bateria d'indicadors, el comportament que tenen en matèries com la democràcia, la igualtat, el medi ambient, el compromís social, la qualitat laboral i la qualitat professional. Per facilitar-los aquesta tasca d'autoavaluació en la seva dimensió social, la XES posa a la seva disposició des de fa anys el balanç social.

L'edició del balanç social agregat que ara presentem, corresponent a l'exercici 2011, és fruit d'un llarg procés de participació i d'integració de les metodologies d'avaluació i seguiment de la XES amb les de COOP57. Les dades que trobareu en aquest informe ens mostren unes empreses que practiquen la democràcia i la solidaritat, que estan compromeses amb el medi ambient, la llengua catalana i les finances ètiques, on les dones tenen un pes important i la majoria de les persones que hi treballen se senten força satisfetes. En aquesta edició del balanç social, 43 empreses de l'economia solidària han fet l'esforç d'ensenyar-nos el cor, un cor que veiem gran i sentim generós. Moltes gràcies!

Comissió de balanç social
Xarxa d'Economia Solidària

Introducció

El balanç social és, fonamentalment, una **eina d'autodiagnosi i millora contínua, senzilla i operativa, dissenyada per mesurar les aportacions socials i ecològiques de les organitzacions**. També mesura la creació de valor econòmic i la seva distribució. El balanç social és fruit d'un llarg procés de treball col·laboratiu iniciat l'any 2007 en el qual han participat desenes de persones expertes i més d'una vuitantena d'organitzacions.

El balanç social vol ser també una eina de desenvolupament empresarial i organitzacional que sigui útil a les entitats de l'economia social per fer un pas més en el seu compromís ecosocial i passar a practicar l'economia solidària. Serveix, en definitiva, per facilitar el procés de transició que va de menys a més autoexigència. És un dels camins que porten de l'economia social a l'economia solidària.

Mitjançant una cinquantena d'indicadors distribuïts en els compromisos de democràcia, igualtat, medi ambient, compromís social, qualitat laboral i qualitat professional, les organitzacions poden:

- obtenir una fotografia de les aportacions ecosocials al llarg de l'exercici
- establir uns objectius de millora contínua
- engegar un procés de reflexió interna sobre les externalitats ecosocials de l'organització
- donar visibilitat i comunicar les actuacions socialment i ambientalment responsables
- acreditar el compromís de l'organització amb la transparència i la millora contínua

El balanç social és una metodologia pròpia i singular elaborada de manera participativa que s'inspira en models d'estàndards internacionals com el GRI (Global Reporting Initiative), l'EFQM (European Foundation for Quality Management) o l'EMAS (Eco-Management and Audit Scheme). Té algunes similituds amb altres eines, com el balanç del bé comú, l'RSE.COOP o l'RSE.PIME, però es diferencia d'aquestes en el fet que està **específicament dissenyat per a microempreses, petites empreses i entitats de l'economia social i solidària**, les quals sovint ja duen a terme actuacions socialment responsables, però no disposen dels recursos materials ni humans per poder fer front a processos complexos d'auditories ambientals o de responsabilitat social.

L'economia social i solidària (ESS) és un sector emergent que, en els darrers temps, està experimentant una ebullició i un creixement sense precedents. Les xifres de negoci que es mouen són significatives no tant pel seu valor absolut si es compara amb xifres macroeconòmiques, sinó en termes de creixement, i són clarament rellevants quan ens apropem a la realitat socioeconòmica des d'una perspectiva local, territorial o regional, perquè l'ESS s'arrela en les realitats locals i en el territori.

No hi ha dades ni estadístiques generals del sector; però fent una estimació es podria dir que a Catalunya hi ha prop de 15.000 entitats de l'ESS que impliquen una xifra de negoci de més de 10.000 milions d'euros anuals, el que equivaldria aproximadament a un 5% del PIB de Catalunya el 2011. En qualsevol cas, l'ESS abasta un ampli ventall de bones pràctiques econòmiques tant de producció, distribució, comercialització, consum, estalvi o inversió, però com a sector emergent cal encara recórrer un llarg camí d'articulació territorial i intersectorial.

Al llarg dels anys, s'han consolidat diferents àmbits de l'ESS per separat. Fruit d'aquests processos, s'han enfortit federacions de cooperatives, d'associacions i d'empreses d'inserció, i cadascuna d'elles per separat ha anat publicant periòdicament les seves memòries anuals amb les corresponents dades sectorials. El cooperativisme, l'emprenedoria social o la inserció soci-

olaboral són peces clau en l'exploració, l'articulació i l'extensió d'un nou paradigma socioeconòmic més centrat en els valors de la cooperació i el bé comú que en els de la competitivitat i el lucre.

Per tant, a l'hora d'escollir l'univers al qual dirigir-nos vam decidir seleccionar una mostra parcial però heterogènia de models d'activitat econòmica, com ara les cooperatives de treball (FCTC - Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya), les empreses d'inserció (XISB - Xarxa d'Inserció Sociolaboral de Barcelona), les entitats signants de l'Agenda XXI, les entitats sòcies de COOP57 o les entitats sòcies de la XES, i alhora vam desplegar també estratègies d'extensió de l'eina a microempreses i petites empreses de naturalesa mercantil. Aquest univers d'organitzacions de l'ESS el formen prop de 1.500 entitats.

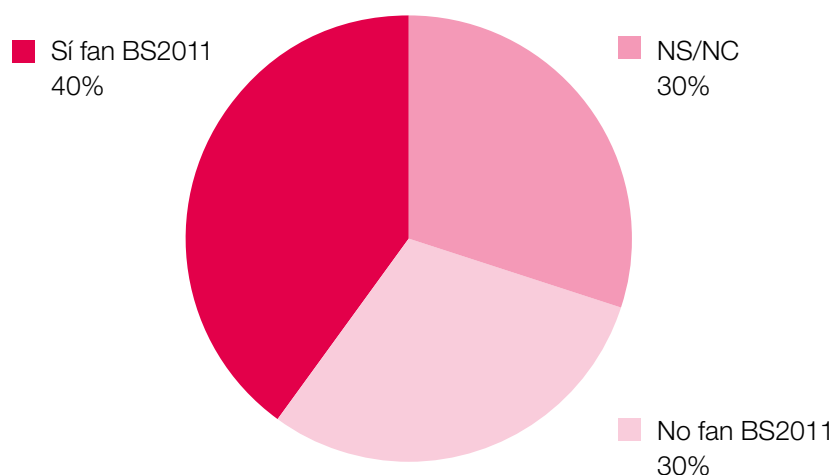
Respecte a la participació d'entitats en la Campanya balanç social 2012, corresponent a l'exercici 2011, de les 77 organitzacions sòcies de la XES l'any 2012, 31 (un 40%) han fet el balanç social, 23 (un 30%) han dit que no el farien i les 23 restants (el 30%) no s'hi han pronunciat. De les organitzacions que han dit que no el farien, les causes principals han estat:

- entitats de nova creació que tot just arrencaven la seva activitat el 2011
- entitats que es troben en situació estructural mot dèbil a causa de la crisi, per a les quals el sobreesforç en temps i dedicació per fer el balanç social era inassumible

Per tant, el grau de resposta a la campanya per part de les entitats sòcies de la XES ha estat d'un 70%. Cal seguir millorant els canals i les eines de participació, els processos de seguiment, l'eina en si mateixa, l'operativitat i senzillesa, la validesa i la fiabilitat, tot plegat amb l'objectiu de crear les condicions òptimes perquè les entitats s'animin a fer el balanç social.

Gràfic 1.

Distribució de la participació de les entitats sòcies de la XES

De les 43 organitzacions que han fet el BS2011, 31 (un 72%) són sòcies de la XES, 12 (un 28%) no ho són i 31 (un 72%) són sòcies de COOP57. Durant les campanyes del 2007 al 2010, pràcticament només organitzacions sòcies de la XES havien fet el balanç social. La dada de participació d'entitats no sòcies durant la darrera campanya és un indicador que, a poc a poc, l'eina es va obrint i es dona a conèixer més enllà de la base social de la XES.

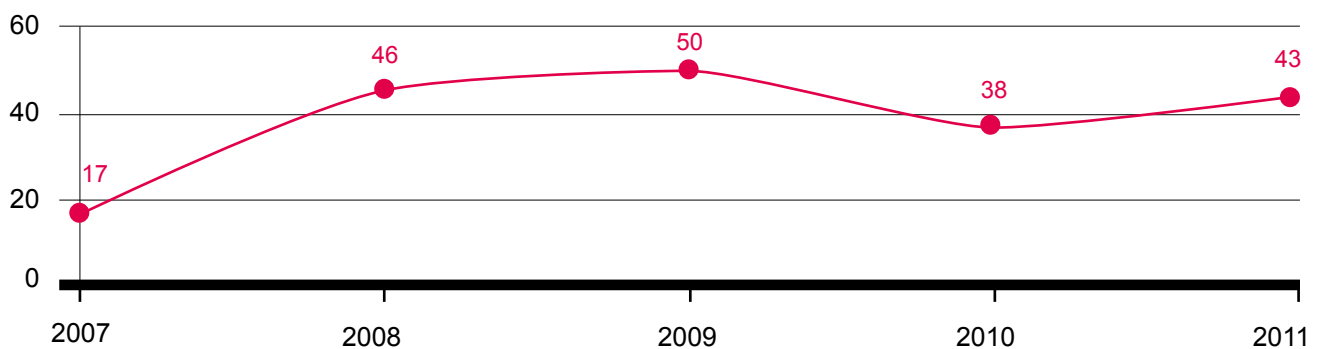
De les 43 entitats que han fet el balanç social 2011, 28 (un 65%) són cooperatives, 11 (un 26%) associacions, 2 (un 5%) fundacions i 2 (un 5%) societats limitades. Com s'està constatant des de la primera edició de 2007, les cooperatives són el grup més proactiu a l'hora de promoure el balanç social, i es consolida en el seu paper de lideratge respecte al desplegament de nous models socioempresarials i de producció. Les associacions també mantenen un nivell elevat de participació, la qual cosa podria suggerir una tendència sobre la voluntat d'una part del teixit associatiu de reinventar-se i cercar fórmules de viabilitat econòmica més autònomes i menys dependents de les administracions públiques.

L'històric de participació d'organitzacions que han anat fent el balanç social des del 2007 fins al 2011 dota el balanç social d'un bagatge gens menyspreable. Cal diferenciar entre dues etapes. En les edicions del 2007 al 2010 es va utilitzar el primer model de balanç social, amb la idea de posar a prova l'eina i treballar-ne la fiabilitat i la validesa en un procés participatiu dissenyat a mitjà termini. A finals del 2011, es va iniciar un procés de millora sistemàtica del balanç social amb la participació d'una vintena d'experts i expertes. Després de tres llargues sessions de treball, el resultat va ser una eina que aprofundeix en els diferents capítols del balanç social i que guanya en validesa. Durant la campanya 2011-2012, hem detectat nombroses incidències i propostes de millora que apunten a la necessitat de seguir millorant encara més l'operativitat i senzillesa de l'eina, així com la seva fiabilitat.

Al llarg de les cinc edicions fetes durant el període 2007-2011, han fet el balanç social 85 organitzacions. D'aquestes, 22 (un 25,88%) l'han fet quatre o cinc vegades, és a dir, mantenen un fort compromís amb l'eina i amb la necessitat estratègica de desplegar metodologies d'auto-avaluació i de millora contínua que alhora donin visibilitat a la cultura socialment responsable de les entitats de l'economia solidària.

Gràfic 2.

Evolució de la participació en el balanç social del 2007 al 2011.

Des del 2008 fins al 2011, observem que el nombre de participants s'ha mantingut entre la quarantena i la cinquantena d'organitzacions. Si pretenem augmentar els índexs de participació, caldrà fer un esforç addicional per obrir l'eina a altres sectors, com ara COOP57, Agenda XXI, la XISB o la FCTC, entre d'altres, amb la majoria de les quals s'han mantingut reunions de treball. Però és especialment rellevant, pel seu valor estratègic en relació amb la construcció de l'ESS com a sector, la col·laboració entre COOP57 i la XES per utilitzar el balanç social com a eina de seguiment continu de les entitats sòcies de COOP57. Aquest procés d'adaptació de l'eina s'inicia durant el 2011 i es continua treballant durant el 2012.

Finalment, es constata l'interès que ha suscitat l'eina no solament a casa nostra, sinó també fora de Catalunya: ADEPES al sud de França; A3S a Portugal; REAS a Espanya; RIPESS EU a Europa. L'enxarxament internacional enriqueix molt el procés de millora del balanç social i es treballa en estreta col·laboració amb la comissió internacional de la XES.

Taula 2. Històric d'entitats que han fet el balanç social

		2007	2008	2009	2010	2011
ENTITAT	Totals	17	46	50	38	43
ARÇ ASSEGUANCES, SCCL	5	1	1	1	1	1
ARÇ INTERCOOPERACIÓ, SCCL	5	1	1	1	1	1
BARNACIBER, SCCL	5	1	1	1	1	1
COOP57, SCCL	5	1	1	1	1	1
CRIC / Opcions, ASSO.	5	1	1	1	1	1
ECOINSTITUT, SCCL	5	1	1	1	1	1
EX-LIBRIS, SCCL	5	1	1	1	1	1
KOINOS, SCCL	5	1	1	1	1	1
L'APOSTROF, SCCL	5	1	1	1	1	1
AIGUASOL, SCCL	4		1	1	1	1
Andròmines, ASSO	4		1	1	1	1
CIUTAT INVISIBLE, SCCL	4		1	1	1	1
Desenvolupament Comunitari, FUND.	4		1	1	1	1
EDPAC, ASSO.	4	1	1		1	1
Els Tres Turons, FUND.	4		1	1	1	1
ETCS, SCCL	4		1	1	1	1
FETS, ASSO	4		1	1	1	1
Foli Verd, SCCL	4		1	1	1	1
FUTUR JUST, SL EI	4	1	1	1	1	
Gedi, gestió i disseny, SCCL	4	1	1	1	1	
MEG, Minyons Escoltes i Guies, ASSO.	4		1	1	1	1
SODEPAU, ASSO.	4	1	1	1	1	
TREVOL MISSATGERS, SCCL	4		1	1	1	1

Taula 2. Històric d'entitats que han fet el balanç social

		2007	2008	2009	2010	2011
ENTITAT	Totals	17	46	50	38	43
APOSTA, SCCL	3		1	1	1	
COMPLEMENTUM, SL	3		1	1		1
EDUVIC, SCCL	3			1	1	1
ICARIA, SA	3		1	1	1	
Rocaiguinarda, SCCL	3	1	1	1		
Setem, ASSO.	3		1	1		1
6 TELL, SCCL	2			1	1	
ABACUS, SCCL	2		1	1		
Afoca, ASSO.	2			1	1	
ALBERA, SCCL	2			1		1
ALTERNATIVA 3, SCCL	2			1	1	
Barcelona, SCCL	2		1			1
BICICLOT, SCCL	2		1			1
CASA ORLANDAI, ASSO.	2			1	1	
CLARABOIA AUDIOVISUAL, SCCL	2				1	1
Clic Traç, SCCL	2		1	1		
ECOS, grup cooperatiu	2		1	1		
FCCUC, FED.	2			1	1	
Grup Aqüeni, SCCL	2	1	1			
La Cotxera, SL	2			1	1	
Mescladís, ASSO.	2		1	1		
Molmatric, SCCL	2		1	1		
MONVERD, SCCL	2			1	1	
Propaganda pel fetl, ASSO.	2		1	1		
Remenant les cireres, ASSO.	2				1	1
Roca i Gal·lés, FUND.	2		1	1		
XCS, ASSO.	2		1	1		
Actua, SCCL	1					1
ALBA, ASSO.	1					1
Arcana, SCCL	1		1			
Arrels, FUND.	1		1			
Ateneu nou barris, ASSO.	1			1		

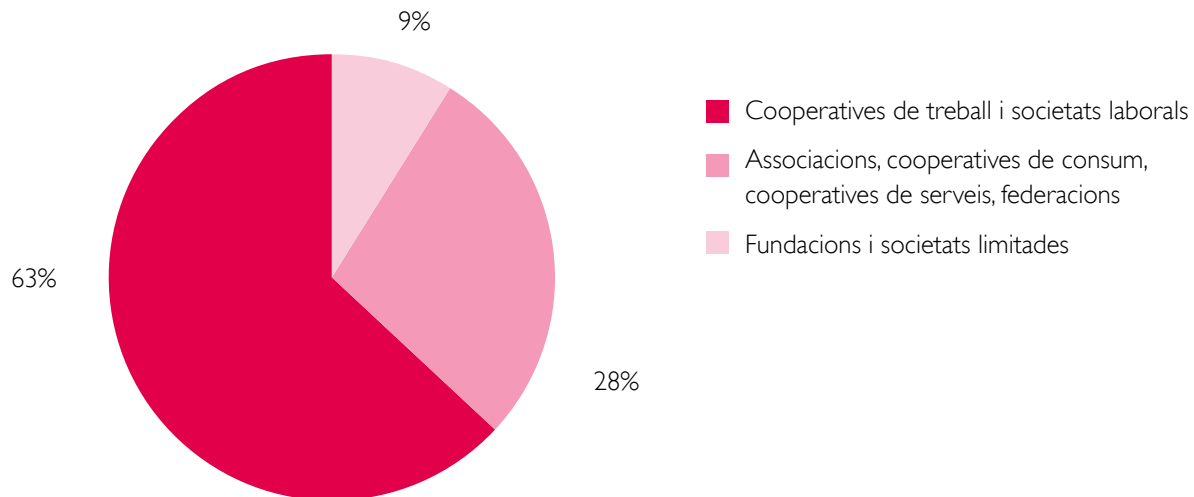
Taula 2. Històric d'entitats que han fet el balanç social

		2007	2008	2009	2010	2011
ENTITAT	Totals	17	46	50	38	43
ATTAC, ASSO.	1				1	
Col·lectiu Ronda, SCCL	1		1			
COS, SCCL	1					1
Creant, SCCL	1					1
DATUM, SCCL	1		1			
ECO RECICLAT, SL	1					1
El Rebost, ASSO.	1			1		
EL TINTER, SAL	1	1				
Fent País, SCCL	1					1
GESTIÓ VEÏNAL DE BARRI, ASSO.	1		1			
GRUPDEM, SCCL	1			1		
Hobest, SCCL	1					1
Illacrua, SCCL	1		1			
L'EINA, SCCL	1					1
l'Olivera, SCCL	1	1				
MALEA, SCCL	1				1	
MARIANAO, FUND.	1				1	
NUSOS, SCCL	1					1
Observatori DESC, ASSO.	1					1
OIKOCREDIT, ASSO.	1					1
Robafaves, SCCL	1			1		
Sepra, SCCL	1					1
Som energia, SCCL	1					1
TANDEM SOCIAL SCCL	1					1
TEIXIDORS, SCCL	1		1			
TETERIA MALEA, SCCL	1			1		
TITANIA TASCO, SCCL	1			1		
UNICO, SCCL	1					1
Teteria Malea, SCCL	1			1		
Titània-Tascó, SCCL	1			1		
Unico, SCCL	1					1

1. Les entitats del balanç social

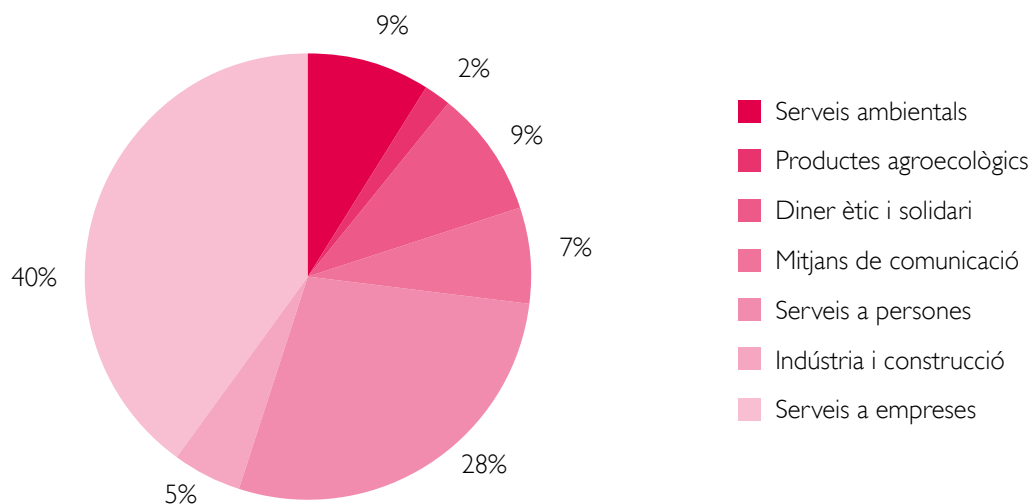
Al llarg del 2012, **43 entitats han fet el balanç social 2011**, el 63% de les quals han estat cooperatives de treball i societats laborals. Les associacions, cooperatives de consum i de serveis i federacions han representat el 28% de les entitats participants, i només el 9% han estat fundacions i societats limitades.

GRÀFIC 1.
Entitats participants, 2011

Per tipus d'activitat, el 40% de les entitats que han fet balanç social presten serveis a empreses, seguides per les que presten serveis a persones, que representen el 28% del total. La resta d'activitats estan representades de manera més equilibrada, i representen entre el 2 i el 9% de les participants.

GRÀFIC 2.
Entitats participants, per tipus d'activitat, 2011¹

¹ - Algunes entitats han assenyalat més d'una activitat; s'ha assignat com a única aquella considerada més significativa.

Són organitzacions amb una **xifra de negoci de gairebé 28,5 milions d'euros**. El **60%** de la xifra de negoci de les entitats de l'economia social i solidària l'han generat **cooperatives de treball i societats laborals**.

TAULA 1. Ingressos segons forma jurídica, 2011		
	Ingressos	% Sobre Total
Cooperatives de treball i societats laborals	16.642.372 €	59%
Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions	9.985.955 €	35%
Fundacions i societats limitades	1.786.835 €	6%
Total	28.415.162 €	

Sumant el total de xifra de negoci a les subvencions concedides, **les entitats participants al balanç social han gestionat el 2011 un total de 35,8 milions d'euros**. Cal tenir present que el 76% d'aquestes subvencions s'han concedit a les 12 associacions, cooperatives de consum, de serveis i federacions participants, i que 4 d'elles han acumulat el 90% del total de subvencions. **Les cooperatives de treball i les societats laborals són les més independents de les subvencions**, ja que aquestes només han suposat un 3,15% de tots els seus ingressos de 2011.

2. Les persones involucrades en l'economia social i solidària

Més de **30.500** persones tenen algun tipus de vinculació amb les entitats que han fet el balanç social 2011, 21.140 de les quals han estat usuàries de les seves activitats.

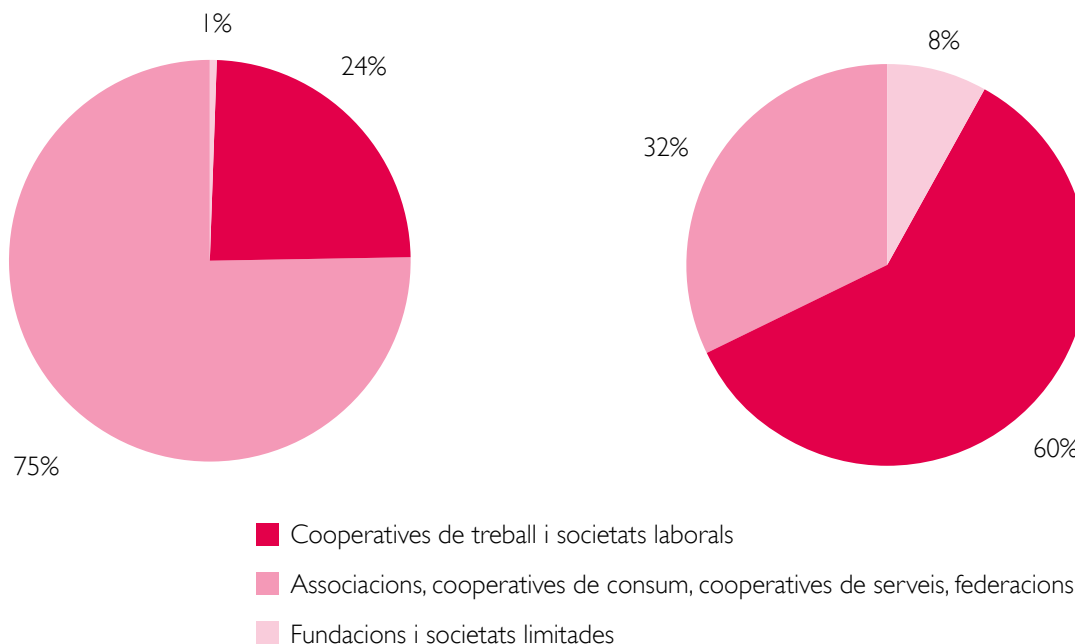
TAULA 2. Persones involucrades, 2011

		% Sobre persones treballadores	% Sobre persones involucrades
Persones sòcies treballadores o sòcies de treball	214	22%	1%
Persones assalariades	739	78%	2%
Persones sòcies i/o col·laboradores no assalariades	8.470		28%
Persones usuàries	21.140		69%
Total	30.563		

El 60% de les persones que treballen a les entitats que han fet balanç social pertanyen a cooperatives de treball i societats laborals.

GRÀFIC 3.

Comparació entre persones involucrades (no usuàries) i sòcies treballadores o de treball, per tipus d'entitat, 2011²

En canvi, les associacions, cooperatives de consum, de serveis i federacions participants al balanç social 2011 es nodreixen del voluntariat molt més que les altres formes jurídiques. El 80,3% de les **8.470** persones sòcies i/o col·laboradores no assalariades que han participat al llarg de 2011 pertanyen a aquest tipus d'entitats.

² Cal tenir present que una de les cooperatives de treball agrupa gairebé totes les persones sòcies i/o col·laboradores no assalariades comptabilitzades en l'Informe agregat.

3. La democràcia a les organitzacions

L'economia social i solidària la conformen multitud d'iniciatives de producció, comercialització, consum, inversió, gestió de recursos i assignació d'excedents que funcionen dia a dia sota lògiques més democràtiques, equitatives, solidàries i respectuoses amb les persones, el medi ambient i els territoris que no pas les empreses i institucions capitalistes. Adopten la forma de cooperatives i altres empreses propietat dels productors o dels consumidors i usuaris; d'associacions dedicades al camp social, a les finances ètiques o al consum responsable; de xarxes d'intercanvi; d'horts comunitaris; de sistemes de gestió comunal; de pressupostos públics participatius; d'associacions de desenvolupament local; de treball cooperatiu per Internet; etc.

Són realitats que estan presents arreu del món i que tenen en comú tres característiques clau que s'adscriuen a l'economia social i solidària: fan prevaler la satisfacció de necessitats humanes per sobre del lucre, gestionen la pròpia activitat econòmica de manera democràtica i estan compromeses amb el seu medi natural i social.³

Al balanç social el grau de democràcia a les organitzacions es mesura recollint diferents indicadors de participació interna i de transparència a les organitzacions.

3.1. Participació

Pel que fa a la **participació**, es recull el nombre de persones que han contribuït a l'elaboració de plans estratègics, l'aprovació d'aquests i l'elecció d'òrgans de govern.

El resultat és que, en nombres absoluts, **les associacions, les cooperatives de consum i de serveis i les federacions** impliquen més persones tant en l'elaboració i l'aprovació dels seus plans estratègics com en l'elecció d'òrgans de govern. Això mostra l'**alt potencial de mobilització i lligam entre les persones** d'aquestes entitats.

TAULA 3. Participació en plans estratègics i elecció d'òrgans de govern, per tipologia d'entitats, 2011

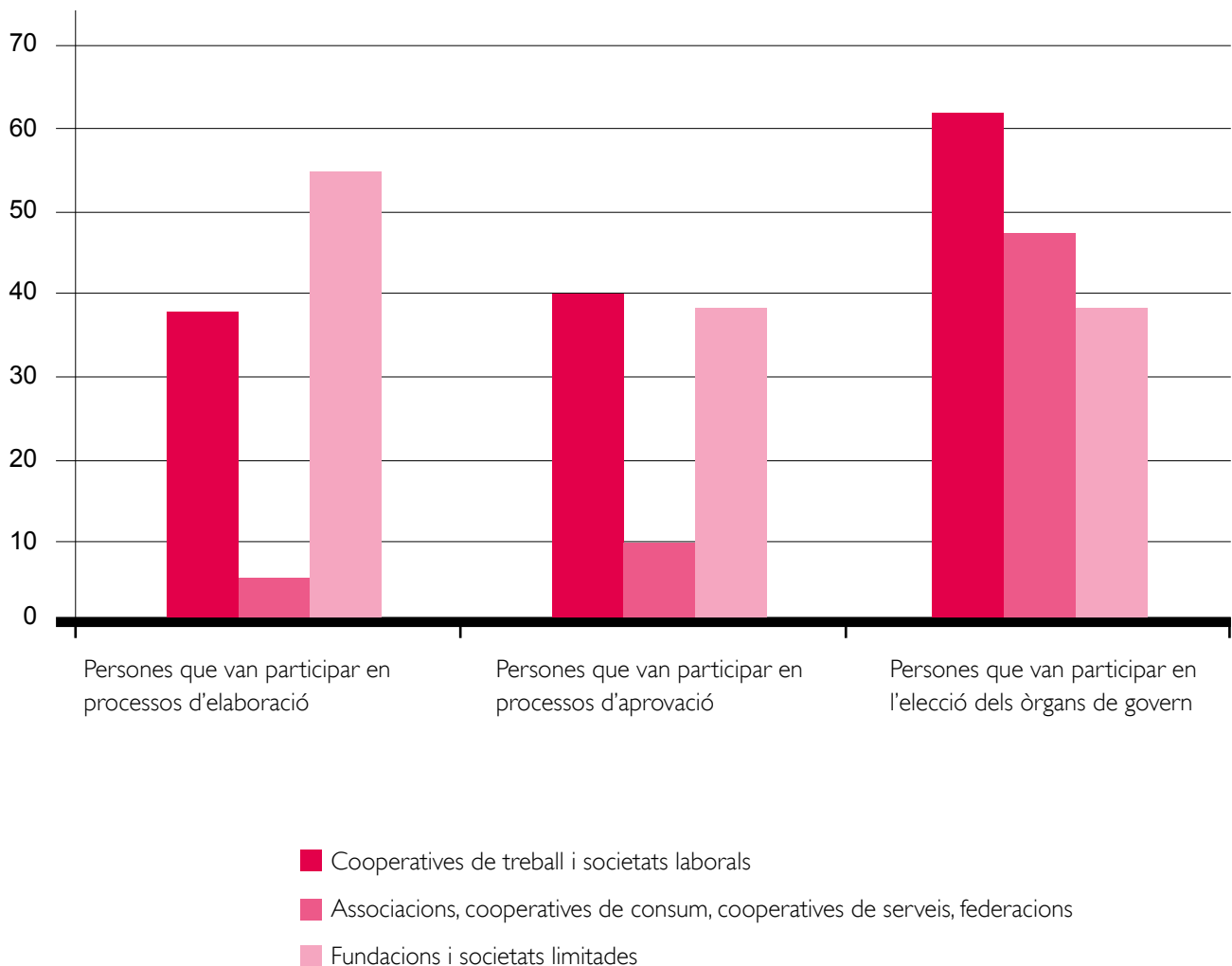
	Cooperatives de treball i societats laborals	% Sobre persones treballadores	Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions	% Sobre persones treballadores i sòcies i/o col·laboradores no assalariades	Fundacions i societats limitades	% Sobre persones treballadores
Persones que van participar en ...						
Processos d'elaboració del pla estratègic	220	38%	352	5%	29	38%
Processos d'aprovació del pla estratègic	234	41%	693	10%	29	38%
Elecció dels òrgans de govern	371	65%	3.281	46%	29	38%

3 - Per a més informació, www.firaesc.org/manifest/

Així mateix, en percentatge relatiu, **les cooperatives de treball i societats laborals són les que mostren graus més elevats de participació**. Per a aquest càlcul, s'ha comparat el nombre de persones participants en aquests processos amb el nombre de persones treballadores en el cas de les cooperatives de treball i societats laborals, i en el cas de les fundacions i societats limitades. Per a les associacions, cooperatives de consum, de serveis i federacions, s'ha afegit el nombre de persones sòcies i/o col·laboradores no assalariades. Aquest diferent criteri s'explica per la naturalesa dels tres grups d'organitzacions i el pes que les persones sense vinculació remunerada tenen en les entitats del tercer grup.

GRÀFIC 4.

% de participació en plans estratègics i elecció d'òrgans de govern, per tipologia d'entitats, 2011

3.2. Transparència

L'altre indicador de democràcia del balanç social 2011 és la **transparència de les organitzacions**, mesurada en el nombre d'aquestes que afirmen facilitar públicament informació sobre els seus resultats econòmics i sobre els seus salaris.

En conjunt, **les entitats que han elaborat el balanç social mostren un alt grau de transparència**. Distingint entre els tres tipus d'organitzacions, les quatre fundacions i societats limitades que han participat en el balanç social 2011 faciliten informació sobre els resultats econòmics i la gran majoria també ho fan sobre els salaris. Aquesta pràctica de transparència és coherent amb la voluntat de fer balanç social per part de dues tipologies organitzatives (la fundació i la societat limitada) que aparentment podrien estar molt allunyades de l'economia social i solidària.

Entre els altres dos grups, de nou **les cooperatives de treball i societats laborals tenen índexs més elevats de transparència**.

TAULA 4. Transparència, per tipologia d'entitats, 2011

	Total	Cooperatives de treball i societats laborals	Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions	Fundacions i societats limitades
Informació sobre els resultats econòmics	35	23	8	4
% sobre total	81%	85%	67%	100%
Publicitat retributiva	32	22	7	3
% sobre total	74%	81%	58%	75%

4. L'economia igualitària

Des de l'esperit igualitari, l'economia social i solidària se sosté sobre l'exercici de relacions igualitàries entre dones i homes, i contribueix a reduir-ne les desigualtats existents en els àmbits econòmic i social. L'economia social i solidària també té cura de la integració de persones en risc d'exclusió social i proveeix per a totes les persones treballadores condicions de treball equitatives.

En aquest sentit, el balanç social mesura el grau d'igualtat a les organitzacions i recull els aspectes següents: la presència de dones tant entre les persones treballadores com entre els càrrecs de responsabilitat; el nombre de persones en risc d'exclusió social entre les persones treballadores, i el nivell d'equitat salarial⁴.

4.1. Participació de les dones

Les dones treballadores tenen una elevada presència (61%) en el conjunt d'entitats que han fet el balanç social 2011; en especial entre les associacions, cooperatives de consum i serveis i federacions, les dones ocupen el 71% dels llocs de treball, fet que s'aproxima clarament a la mitjana del tercer sector social⁵ (73%).

En el cas de les cooperatives de treball i societats laborals, amb el 57% de la força de treball ocupada per dones, **la presència d'aquestes és molt més elevada que al conjunt de cooperatives de Catalunya**, on aquestes representen el 33% dels llocs de treball⁶.

TAULA 5. Presència de dones, per tipologia d'entitats, 2011

	Total	Cooperatives de treball i societats laborals	Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions	Fundacions i societats limitades
Dones treballadores	585	328	215	42
% sobre total persones treballadores	61%	57%	71%	55%
Dones que ocupen càrrecs de responsabilitat	117	58	54	5
% sobre total	37%	44%	32%	31%

4 - Per a més informació: www.ensenyaelcor.org

5 - Anuari 2011 del tercer sector social de Catalunya, Taula del tercer sector social de Catalunya.

6 - Població ocupada membre de cooperativa a Catalunya, 2011, Instituto Nacional de Estadística.

Cal destacar que entre les entitats que han fet el balanç social, el percentatge de **càrrecs de responsabilitat ocupats per dones** és gairebé **paritari** (37%), i tendeix a l'**equiparació** (44%) en el cas de les **cooperatives de treball i societats laborals**, mentre que a Catalunya el 26,6%⁷ dels càrrecs de direcció i gerència de les empreses estan ocupats per dones.

Aquesta realitat comparativa reforça la visió que les cooperatives i empreses de l'economia social i solidària tenen molt més integrats els aspectes d'ajust entre la vida personal, familiar i laboral, i no solament per atendre les necessitats de cura familiar, sinó des d'una visió diferent del pes que ha de tenir el treball remunerat en el conjunt de dedicacions vitals. Un sector, doncs, molt atractiu per a les dones pel que fa a valors i pràctiques.

També és interessant destacar que, si bé el 60,5% de les entitats que van fer balanç social el 2008 tenien **sobrerrepresentació⁸ masculina en els seus càrrecs**, el 2011 el percentatge d'organitzacions en aquesta situació havia baixat al 44%. En canvi, les entitats amb sobrerrepresentació femenina han augmentat (del 21% el 2008 al 28% el 2011), de la mateixa manera que ho han fet les entitats amb una representació equitativa a la composició del conjunt de persones treballadores de l'entitat (del 18,4% al 28%). Malgrat que encara hi hagi un nombre significatiu d'entitats amb sobrerrepresentació masculina, aquesta evolució indica una **progressiva ocupació de càrrecs per part de les dones**.

4.2. Organitzacions inclusives

Garantir l'ocupació de persones en situació de vulnerabilitat contribueix a respondre als reptes de cohesió social i econòmica de la nostra societat. Les entitats que han elaborat el balanç social 2011 ocupen **117 persones en risc d'exclusió social**.

Per al conjunt d'entitats, el percentatge d'ocupació de persones en risc d'exclusió (12%) és elevat si es compara amb el que està legalment establert⁹; tanmateix, caldria tenir més informació sobre les persones que componen aquest grup i sobre les seves característiques de vulnerabilitat social per poder-ne fer una comparació adequada.

Les persones treballadores en risc d'exclusió estan més presents en les associacions, cooperatives de consum i serveis i federacions. Les fundacions i societats limitades només ocupen una sola persona en risc d'exclusió.

TAULA 6. Persones treballadores en risc d'exclusió, per tipologia d'entitats, 2011

	Total	Cooperatives de treball i societats laborals	Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions	Fundacions i societats limitades
Persones	117	26	90	1
% sobre total persones treballadores	12,28%	2,73%	9,44%	0,10%

7 - Població ocupada a Catalunya per categoria professional, 2011, Instituto Nacional de Estadística.

8 - La sobrerrepresentació és el resultat de comparar el percentatge de dones entre les persones sòcies de treball, sòcies treballadores i assalariades, amb el percentatge de dones en càrrecs de responsabilitat.

9 - La LISMI (Llei d'integració social dels minusvàlids, 13/1982 de 7 de abril) estableix per a les empreses públiques i privades, amb una plantilla superior a 50 persones treballadores, l'obligació de contractar un nombre de persones amb discapacitat no inferior al 2%.

4.3. Equilibri salarial

El darrer indicador que mesura el balanç social respecte al principi d'igualtat és la relació entre el salari més alt i el salari més baix¹⁰.

TAULA 7. Mitjana ponderada de la relació entre el salari més alt i el més baix, per tipologia d'entitats, 2011			
Suma total	Cooperatives de treball i societats laborals	Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions	Fundacions i societats limitades
2,25	1,84	2,90	2,78

Tal com mostra la taula 7, les entitats que han fet balanç social en el seu conjunt (feta la corresponent ponderació pel volum de persones treballadores) tenen un **bon nivell d'igualtat retributiva** i recullen una diferència mitjana d'una mica més de 2 punts entre el salari més baix i el més alt. Això significa que, de mitjana, els salaris més alts d'aquestes entitats són el doble que els salaris més baixos.

No es disposa de prou informació per comparar els salaris mitjans de les entitats que han fet balanç social amb els del teixit econòmic en general, ni tampoc per comparar les bandes salarials de les entitats del balanç social amb les del conjunt d'empreses. **A priori**, però, s'intueix que **els sous són més baixos** i que **la diferència salarial és molt inferior i, per tant, molt més equitativa**.

10 - Per al càlcul dels salaris, el *Manual d'us dels balanç social* preveia "partir de prendre les nòmines més altes (o més baixes) de l'organització en el darrer exercici i, un cop restades les dietes i sumades les percepcions en concepte de representació de l'organització, dividir la suma dels imports entre les hores anuals indicades en el contracte laboral o el conveni (segons sigui el cas)".

5. Ambientaltzar les organitzacions

Avui ningú no dubta que cal preservar el medi on vivim perquè la nostra vida està íntimament lligada a la seva evolució. Aquesta responsabilitat social recau tant en les persones com en les col·lectivitats. Les organitzacions tenen una gran capacitat d'intervenir sobre l'entorn i han de buscar solucions i estratègies per propiciar relacions beneficioses per a la societat que minimitzin l'impacte negatiu sobre el medi. Per això, el balanç social inclou dins dels seus àmbits d'anàlisi els aspectes mediambientals.¹¹

El 60,5% de les entitats que han fet balanç social (26 de 43) **tenen una política, pla d'acció o sistema de gestió ambiental**. Els plans ambientals inclouen principalment qüestions relacionades amb els consumibles a les oficines, la gestió de residus plàstics i de paper i cartró. Cal destacar que 5 de les entitats participants ofereixen serveis ambientals o productes agroecològics.

Les entitats que han fet el balanç social han generat un consum de gairebé 880.500 kwh d'electricitat i 132.000 kwh de gas, la qual cosa suposa una despesa de 35.640 € per milió d'euros ingressat. D'altra banda, les entitats del balanç social han consumit gasoil per a calefacció i combustibles per a vehicles equivalent a una mica més de 1.500 € per milió d'euros ingressat. Cal assenyalar que més de la meitat del consum en combustibles per a vehicles és produït per una única cooperativa.

TAULA 8. Consums d'electricitat, gas, gasoil i combustibles, 2011

	Total	Per persona treballadora	Per cada milió d'euros ingressat
Consum d'electricitat (kwh)	880.437,34	923,86	30.984,77 €
Consum de gas (kwh)	131.848,75	138,35	4.640,08 €
Consum de gasoil per calefacció (litres)	4.853,00	5,09	170,79 €
Consum de combustibles per a vehicles (litres)	40.533,77	42,53	1.426,48 €

També cal destacar que el 61,5% del consum de paper de les entitats que han fet balanç social és paper reciclat, i gairebé el 72% dels residus generats en oficina es canalitzen a través de la recollida selectiva.

11 - Per a més informació: www.ensenyaelcor.org

6. Compromís social

El balanç social de la XES defineix el compromís social d'una entitat com "la sensibilitat que demostra una organització pel seu entorn en matèria de participació, implicació i millora social del territori". Però compromís social és molt més que això: implica una obligació assumida de forma voluntària per participar desinteressadament i solidària en la societat.

Per valorar una qualitat tan complexa, el balanç social de la XES ha agrupat les actuacions amb compromís social de les organitzacions en quatre àmbits diferents: la participació voluntària i activa en xarxes i moviments socials; les aportacions en recursos materials o econòmics a xarxes i projectes socials o de cooperació; els esforços per a la construcció d'un mercat social a través de la intercooperació, les compres a l'economia social i solidària i la inversió en banca i assegurances ètiques, i, finalment, la preservació de la llengua pròpia del territori com un valor identitari, cultural i de cohesió de la societat.¹²

6.1. Participació en xarxes i moviments socials, i aportacions solidàries

Quant a la **participació en xarxes i moviments socials**, s'ha mesurat en hores dedicades a entitats, xarxes i federacions, les quals han suposat l'**1,4% del total d'hores remunerades**. Per tipus d'entitats, les fundacions i societats limitades són les que comptabilitzen més hores, el 4%, i les que menys són les cooperatives de treball i societats laborals, el 0,9%. No es disposa de prou informació que expliqui aquest biaix, però serà interessant veure'n l'evolució al llarg del temps.

Les **aportacions econòmiques solidàries** s'han mesurat en termes d'aportacions en cessió d'infraestructures i materials, i en termes d'aportacions a projectes socials i/o de cooperació. En conjunt, s'han dedicat **més de 61.300 €** a aquests dos tipus d'aportacions, és a dir, el 0,22% de la xifra de negoci global i el **7,5% dels beneficis del conjunt d'entitats**.

TAULA 9. Aportacions econòmiques solidàries, per tipologia d'entitat, 2011

	Cooperatives de treball i societats laborals			Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions			Fundacions i societats limitades		
	€	% xifra negoci	% benefici	€	% xifra negoci	% benefici	€	% xifra negoci	% benefici
Infraestructures i materials	10.914,00 €	0,07%	1,48%	22.400,00 €	0,22%	31,70%	0,00 €	0,00%	0,00%
Projectes socials i/o de coop.	10.600,00 €	0,06%	1,44%	16.548,41 €	0,17%	23,42%	900,00 €	0,05%	7,41%
Total	21.514,00 €	0,13%	2,92%	38.948,41 €	0,39%	55,11%	900,00 €	0,05%	7,41%

El **volum econòmic més important** l'aporten les **associacions, cooperatives de consum i serveis i federacions**, que desenvolupen més de la meitat de les aportacions dels dos tipus i que, en especial, dediquen més de la meitat dels seus beneficis a aquesta destinació. Això s'explica per la seva naturalesa orientada clarament a projectes socials, si bé caldria aclarir en quina mesura es mimetitzen aquestes aportacions amb la seva activitat social.

¹² - Per a més informació, www.ensenyaelcor.org

Les cooperatives de treball i societats laborals dediquen el 35% restant d'aportacions econòmiques solidàries d'una forma molt més equilibrada entre les aportacions en infraestructures i materials i les aportacions directes a projectes socials i/o de cooperació.

6.2. Finances ètiques i mercat social

El compromís de les entitats amb el finançament ètic i solidari es mesura en termes de recursos econòmics dipositats en entitats d'aquest tipus. **L'any 2011 les entitats que han fet el balanç social han dipositat més de 2 milions d'euros** (2.008.971,63 €) en finances ètiques i solidàries, una xifra que suposa el 62% del total de recursos econòmics dipositats en entitats de finançament.

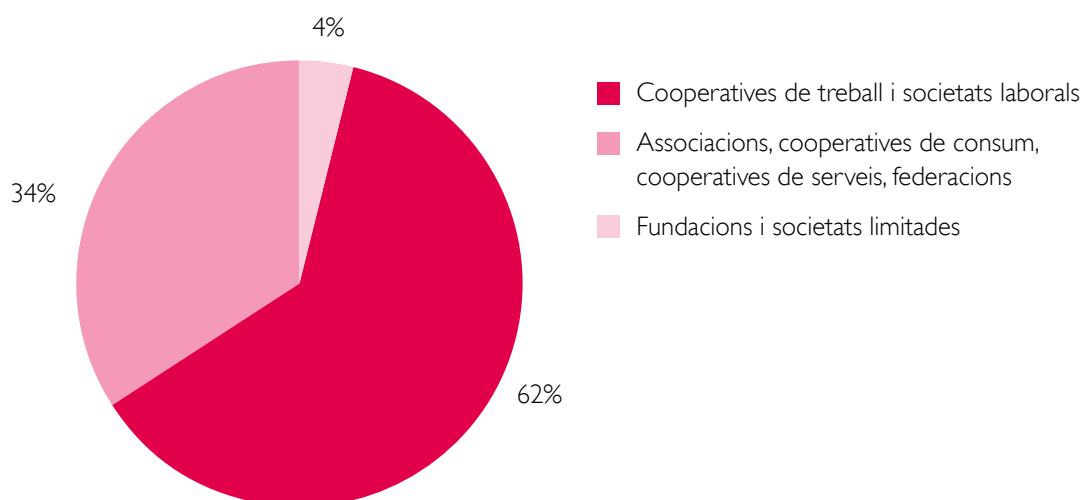
Aquest alt volum i percentatge s'explica per la presència dins del balanç social de COOP57, la qual gestiona 1,7 milions d'euros. Si no es tingués en compte COOP57, el percentatge es reduïx al 9,5%, per bé que suposa un alt volum de recursos i, per tant, un alt compromís amb les finances ètiques i solidàries.

Per mesurar la capacitat de generació de mercat social de les entitats que han fet el balanç social, s'han identificat el nombre de proveïdores (dins el total de les més significatives de cada entitat) que **pertanyen a l'economia social i solidària**. El resultat és que **el 32% de les proveïdores més significatives** pertanyen a aquest model econòmic.

En aquest cas, són **les cooperatives de treball i les societats laborals** les que **donen més pes a les proveïdores de l'economia social i solidària**, tant en nombre (gràfic 5) com en pes relatiu al total de proveïdores més significatives del seu grup (taula 10).

GRÀFIC 5.

Nombre de proveïdores d'ESS entre les més significatives, per tipologia d'entitats, 2011

TAULA 10. % Proveïdores d'ESS entre les més significatives, per tipologia d'entitats, 2011

Total	Cooperatives de treball i societats laborals	Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions	Fundacions i societats limitades
32,1%	40,2%	25,5%	16,9%

En termes econòmics, les compres a **proveïdores més significatives de l'economia social i solidària** sumen gairebé **1,3 milions d'euros**, si bé en termes relatius suposen poc més del 7% del total de despeses més significatives. Això s'explica, en part, pel gran pes que tenen les despeses de personal en tots els tipus d'entitats. Les que generen compres a proveïdores de l'economia social i solidària amb un pes relatiu més important són les associacions, cooperatives de consum i serveis i federacions (gairebé el 13% de les seves despeses més significatives).

Des del punt de vista de les vendes, **el 34% dels clients més significatius (2.200) de totes les entitats que han fet balanç social pertanyen a l'economia social i solidària**, i el **98%** d'aquests són clients de **cooperatives de treball i societats laborals**.

Val a dir que el 90% d'aquests clients pertanyen a una única cooperativa; si no es tingués en compte aquesta dada, aquest grup d'entitats reduiria els seus clients més significatius de l'economia social i solidària al 42%, fet que igualment duplica el pes relatiu en les associacions, cooperatives de consum i serveis i federacions. En el cas de les fundacions i societats limitades, el volum i el pes relatiu és totalment residual.

En darrer terme, sembla interessant assenyalar que gairebé **el 9% dels ingressos de les entitats que han fet balanç social provenen de l'economia social i solidària**; això suposa **una xifra de gairebé 1,7 milions d'euros**. El 70% d'aquests ingressos es produeixen entre les cooperatives de treball i societats limitades.

6.3. La llengua

Sobre la implicació de les entitats que han fet balanç social en la preservació de la llengua pròpia del territori, cal destacar que el **95%** de les entitats tenen una **política lingüística interna favorable al català**.

7. Qualitat laboral

“... si el treball embruteix i explota les persones, produint frustració, irritació i ressentiment, tindrem una societat de persones ressentides i alienades; si pel contrari tenim capacitat d'organitzar i desenvolupar les condicions per tal que en el treball les persones desenvolupin el millor d'elles mateixes, creixin, puguin contribuir amb les seves millors habilitats, destreses, competències i puguin millorar la seva autoestima contribuint a la seva autorealització, haurem aconseguit una societat més humana¹³.”

En el balanç social, s'ha definit la qualitat laboral d'una organització com la seva capacitat per proporcionar benestar a la persona treballadora. La qualitat laboral, a més, és una garantia perquè l'organització sigui més productiva i ofereixi productes i serveis de més qualitat, ja que el benestar de les persones treballadores contribueix a la sostenibilitat de l'organització, fa que aquesta assoleixi les finalitats i els objectius amb eficiència, sense sobrepassar els limitats recursos econòmics de què disposa, i amb eficàcia.¹⁴

7.1. Salut laboral

Quant a **salut laboral**, al llarg de 2011 **no s'ha produït cap accident greu i/o mortal**, i només 25 accidents lleus entre les entitats que han fet balanç social.

S'han registrat gairebé 40.500 **hores de baixa** i 1.000 d'**absentisme** que, sumades, no arriben al **3,4% del total d'hores treballades**: 3,31% en el cas de les hores de baixa i 0,08% en el cas de les absències no justificades. Si es compara amb l'economia global catalana¹⁵, el 2011 el nombre d'hores de baixa van ser del 5% de la mitjana d'hores treballades a Catalunya, i el nombre d'hores d'absentisme no justificat van ser del 0,05%.

En el balanç social agregat, el 66% de les hores de baixa s'ha produït entre les associacions, cooperatives de consum i serveis i federacions; en canvi, el 86% de les hores d'absentisme s'han registrat entre les cooperatives de treball i les societats laborals. Cal recordar que aquestes darreres representen el 60% del total de persones amb vincle laboral del conjunt d'entitats que han fet el balanç social, mentre que les associacions, cooperatives de consum i serveis i federacions representen el 32% d'ocupació.

7.2. Ocupació

Quant a **estabilitat laboral**, el **71% dels contractes** entre les entitats que han fet el balanç social són **indefinites**. Per tipologia d'entitats, són les **fundacions i societats limitades** les que tenen un pes més elevat (un 88,3%) d'aquest tipus de contractes.

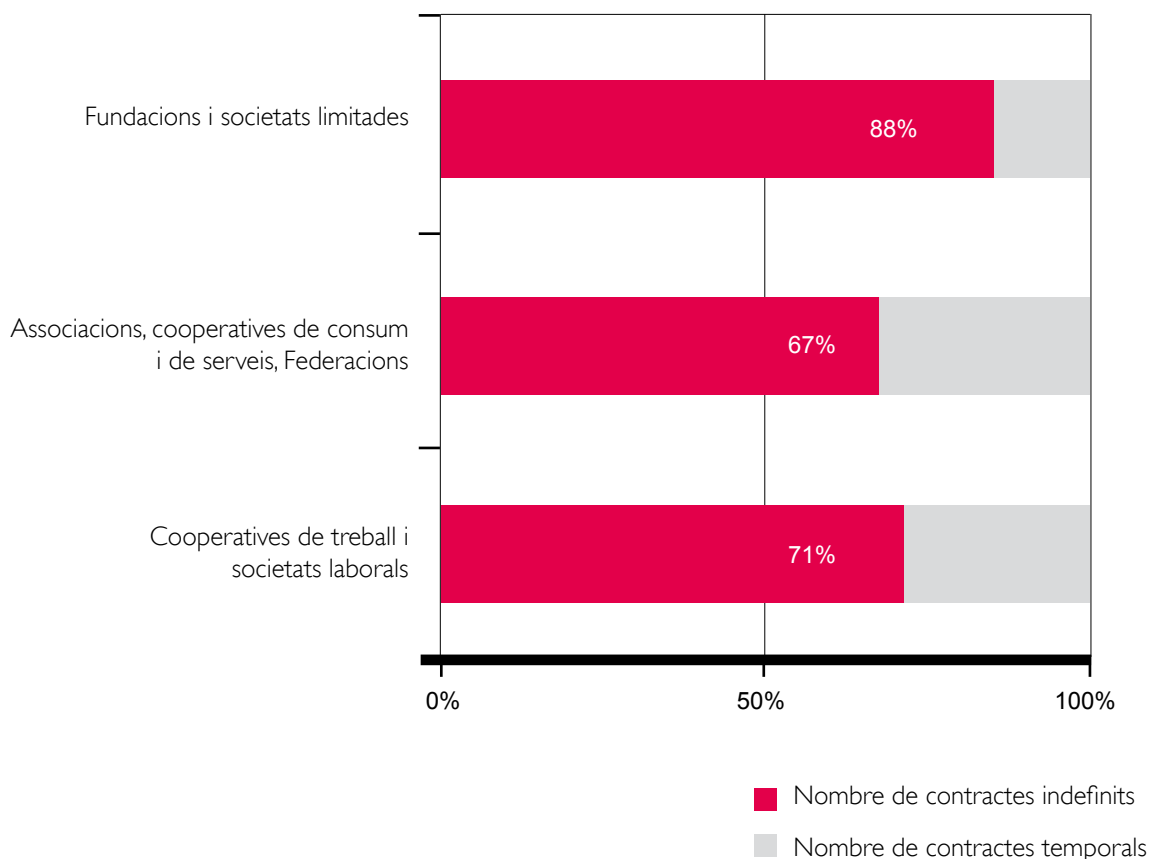
13 - GONZÁLEZ, Pilar; PEIRÓ, José María, i BRAVO, María Jesús (1996). "Calidad de vida laboral" a PEIRÓ, José María i Prieto, Fernando (1996). *Tratado de psicología del trabajo*. Volum II: *Aspectos psicosociales del trabajo*. Editorial Síntesis, Madrid.

14 - Més informació: www.ensenyaelcor.org

15 - Encuesta de *Coyuntura Laboral*, Instituto Nacional de Estadística, 4t trimestre de 2011, Catalunya.

GRÀFIC 6.

Tipologia de contractes, segons tipologia d'entitats, 2011

A Catalunya¹⁶, de les gairebé 2.172.000 de persones contractades, el 81,4% ho eren de tipus indefinit.

D'altra banda, quant a **capacitat de creació d'ocupació**, les entitats que han fet el balanç social han demostrat el 2011 que poden generar nous llocs de treball, i han **augmentat l'ocupació un 8,2%**. Aquest increment contraresta amb el conjunt de l'economia catalana, que ha reduït un 3,3% les persones contractades respecte al 2010¹⁷.

Aquest augment en l'ocupació és degut **exclusivament a les cooperatives de treball i societats laborals**, que compensen amb escreix (amb el 16,8% de nova ocupació) la davallada de l'ocupació en els altres tipus d'entitats.

16 - est. cit.

17 - est. cit.

TAULA 11. Ocupació per tipologia d'entitats, 2010-2011

	Total	Cooperatives de treball i societats laborals	Associacions, cooperatives de consum, cooperatives de serveis, federacions	Fundacions i societats limitades
Persones treballadores de l'organització 2010	880,5	489,5	310,5	80,5
Persones treballadores de l'organització 2011	953	572	304	77
Percentatge d'increment d'ocupació	8,23%	16,85%	-2,09%	-4,35%

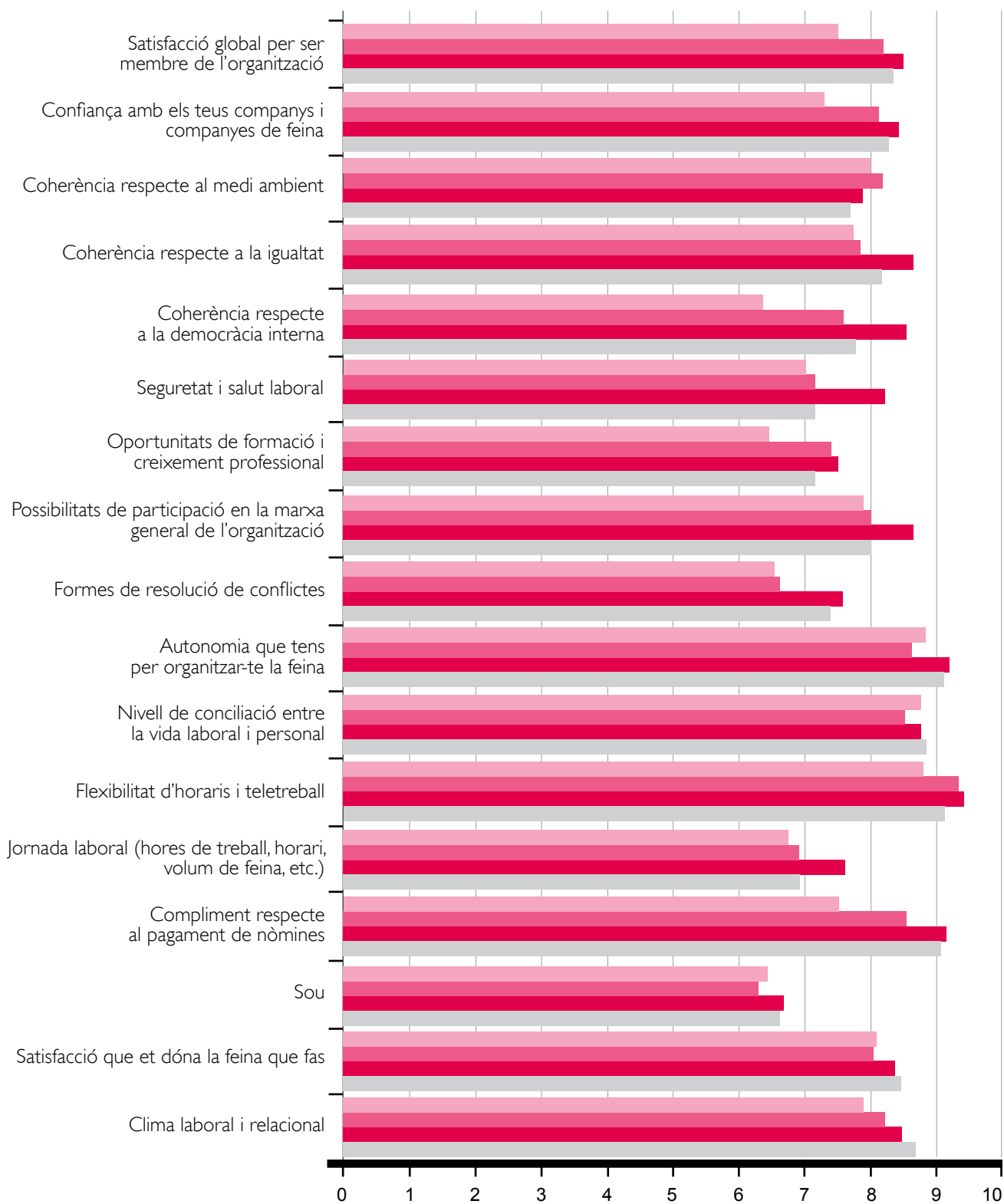
7.3. *El benestar de les persones*

L'anàlisi del benestar de les persones a les organitzacions s'ha obtingut a través d'un qüestionari de satisfacció en què les persones havien de valorar de l'1 al 10 (de menys a més valoració) diverses qüestions.

En el 63% de les organitzacions, les persones treballadores han respost el nombre mínim necessari de qüestionaris laborals per ser representatius de l'entitat. Així doncs, per a aquesta part de l'anàlisi, no s'han tingut en compte les dades recollides per part de 5 cooperatives de treball i 2 associacions.

GRÀFIC 7.

Valoracions sobre el benestar a l'organització, segons tipologia d'entitats, 2011

- Cooperatives de treball i societats laborals
- Associacions, cooperatives de consum i de serveis, federacions
- Fundacions i societats limitades
- General

En general, les persones mostren **un nivell molt elevat de satisfacció i benestar respecte al treball a les seves organitzacions**: en cap dels elements analitzats no es baixa mai dels 6,5 punts.

Els aspectes més ben valorats globalment per totes les entitats han estat: la flexibilitat d'horaris i teletreball, l'autonomia per organitzar-se la feina i el compliment respecte al pagament de nòmines. L'aspecte pitjor valorat, el sou. La polaritat de les valoracions entre l'autonomia i el sou s'ha anat mantenint al llarg del temps en els diferents balanços socials que s'han fet des de 2008.

En general a les **cooperatives de treball i societats laborals** és on es donen els graus més alts de satisfacció, si es compara amb altres tipus d'entitats.

8. Qualitat professional

Treballar bé depèn de molts factors. Alguns estan escampats pel món empresarial independentment del tipus d'empresa, com ara les habilitats i coneixements de les persones o la forma com s'organitzen. Altres factors, però, són més fàcil de trobar-los en l'economia social i solidària: la superior motivació de les persones sòcies treballadores, la no-obsessió per la maximització dels beneficis a qualsevol preu o la voluntat de servir a la comunitat.

Aquesta és la manera d'entendre també avui la bona feina per part del cooperativisme i, per extensió, de tota l'economia social i solidària. Bona feina implica condicions de treball dignes, però també procurar la satisfacció del nostre client o usuari. Dues són les direccions en què es manifesta una bona feina: cap endins de l'organització i cap enfora, de manera que se satisfan les necessitats dels treballadors però també la dels clients i, en general, de la societat¹⁸. L'anàlisi de la qualitat professional a les organitzacions s'ha obtingut a través d'un qüestionari de satisfacció als clients en què es preguntava sobre:

- La qualitat del producte (bé o servei)
- Els terminis de lliurament
- La relació qualitat i preu
- L'atenció rebuda
- La capacitat de resposta davant d'urgències
- La informació clara i transparent
- L'atenció satisfactòria de les reclamacions
- La informació sobre l'organització
- Els canals de participació en l'organització

En aquest cas, el 65% de les organitzacions han obtingut el nombre mínim de respostes als qüestionaris professionals, necessari per ser representatiu de l'entitat.

El qüestionari laboral s'havia de respondre valorant cada aspecte de l'1 al 10 (de menys a més valoració). Un cop obtingudes les valoracions, s'han ponderat els resultats en funció de la xifra de negoci de l'entitat i del nombre de clients significatius.

En general, els clients de les entitats que han fet el balanç social mostren **un molt bon nivell de satisfacció respecte a la qualitat del treball realitzat**; en cap dels aspectes consultats no baixen mai dels 7,5 punts.

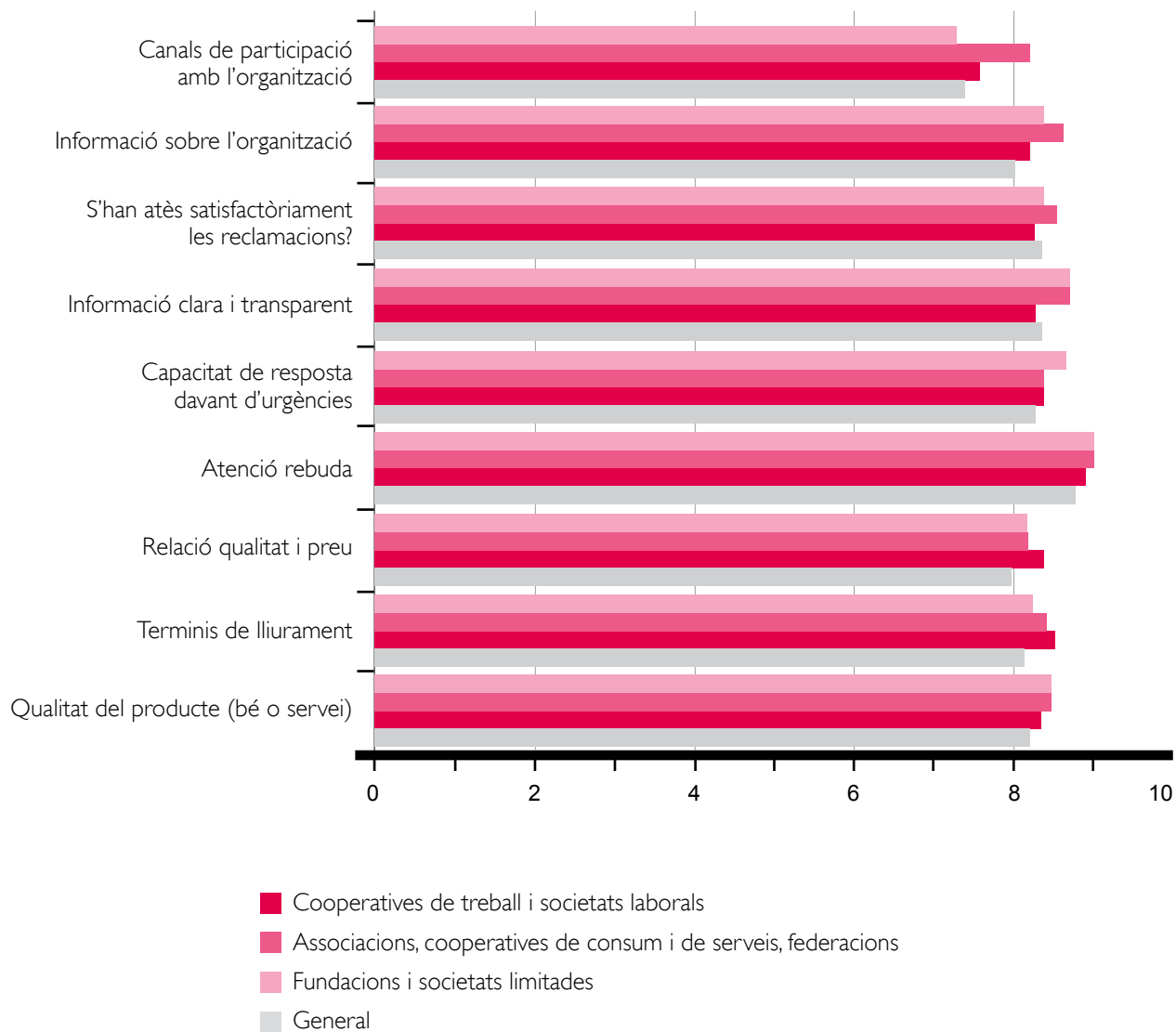
L'aspecte més ben valorat en global ha estat l'atenció rebuda i el més baix (malgrat ser una puntuació molt elevada) els canals de participació a l'entitat.

En general, hi ha una gran homogeneïtat entre les diferents tipologies d'entitats i els graus de satisfacció de les respectives clientele, tant en conjunt com en cada un dels elements analitzats.

¹⁸ - Més informació: www.ensenyaelcor.org

GRÀFIC 8.

Valoracions d'aspecte de benestar a l'organització, segons tipologia d'entitats, 2011

*Informe d'avaluació de
la Campanya balanç social 2012*

A. Les entitats que han fet el balanç social

En finalitzar la campanya, es va enviar un qüestionari d'avaluació a totes les entitats i persones participants per conèixer-ne les opinions.

S'han recollit **21 enquestes de les 43 organitzacions** que han fet el balanç social:

Aiguasol
Apòstrof
Arç
Associació Alba
Biciclot
Claraboia
Complementum
CRIC
Ecoinstitut
ETCS
Fundació Desenvolupament Comunitari
Hobest
Koinos
Moviment d'Escoltes i Guies de Catalunya
Observatori DESC
Oikocredit
Remenant les cireres
Sepra
Setem
Som Energia
Tandem Social

El **76%** de les respostes provenen de **persones responsables** del balanç social de cada cooperativa/entitat.

En termes generals, la **Campanya balanç social 2012**, corresponent a l'exercici 2011, ha estat considerada (67%) **ben estructurada i fàcil de participar-hi**, i només dues persones han considerat que havia estat massa complexa o desincentivadora de la participació. Cal tenir present, però, que el 28% de les persones han considerat que hi havia hagut algunes limitacions a la participació que caldria superar.

L'opinió generalitzada (76%) és que la **Campanya balanç social 2012 ha millorat bastant** respecte a campanyes anteriors en termes de participació, agilitat, comunicació, simplificació i estructuració de la informació.

Cal assenyalar que s'han recollit molt pocs comentaris de tipus més qualitatiu i, en canvi, moltes respostes de "no sap / no contesta" que es poden explicar majoritàriament per una **manca de memòria històrica d'algunes entitats** participants, ja que una part remarcable de la Campanya balanç social ha estat participada per una entitat que mai abans no havia fet balanç social. En aquest sentit, és important tenir present que gairebé la meitat de les valoracions responen a aquest perfil.

En termes de **PARTICIPACIÓ**, gairebé la meitat de les persones no han sabut què respondre, fet que pot ser fruit de la manca d'informació facilitada sobre els resultats de la campanya fins avui.

Entre les persones que sí que han opinat, la valoració unànime és que **la Campanya balanç social 2012 ha estat molt millor**, en comparació de campanyes anteriors, quant a **nombre** de cooperatives/entitats i quant a **dades demanades** a les cooperatives/entitats. En canvi, hi ha hagut **menys acord respecte al compliment dels terminis** establerts per la campanya: el 25% de les persones han opinat que ha estat molt semblant i el 19% pitjor.

En termes d'**AGILITAT**, les respostes han estat **majoritàriament positives**, però de nou un 30% de les persones no han sabut què respondre. En general, ha estat l'apartat que ha rebut més comentaris, tots ells molt positius i orientats a **la gran passa endavant que s'ha produït amb la digitalització** del balanç social.

En concret, s'ha preguntat sobre diferents aspectes de **la nova plataforma web** de la Campanya balanç social 2012 en comparació de les campanyes anteriors:

- la rapidesa d'accés
- la usabilitat
- la facilitat per recollir les dades
- el temps d'emplenament de totes les dades
- el redactat i la comprensió de les preguntes formulades
- la tramesa del qüestionari laboral
- la tramesa del qüestionari professional
- la resolució de dubtes i incidències

Els elements més ben valorats han estat la **rapidesa d'accés** a la nova plataforma web, la seva **usabilitat** i la tramesa del **qüestionari laboral**; el menys valorat ha estat el **temps d'emplenament** de totes les dades. Les úniques qüestions que han recollit algunes valoracions negatives respecte a campanyes anteriors han estat el temps d'emplenament, així com la facilitat per recollir les dades i la tramesa del qüestionari professional.

La **resolució de dubtes**, malgrat que quantitativament ha rebut valoracions diverses, ha estat l'aspecte que ha recollit els comentaris positius en aquest apartat. Un suggeriment de millora que caldria tenir present és que "el qüestionari professional només està en català i molts clients són de fora. Els clients no l'han contestat."

En termes de **DIFUSIÓ**, es volia analitzar l'adequació de les eines de comunicació utilitzades per la Campanya balanç social 2012. En aquest sentit s'ha preguntat sobre:

- el bloc (www.ensenyaelcor.org)
- els materials audiovisuals (vídeo promocional i càpsules informatives)
- la presència a les xarxes socials
- la presència als mitjans de comunicació

i els resultats han estat clarament diferents entre els dos primers elements i els dos darrers.

Quant al **bloc i als materials audiovisuals**, molt poques persones no han sabut què respondre i, per tant, s'intueix que hi ha hagut un bon coneixement generalitzat. Només s'ha registrat una resposta que considerés aquests elements comunicatius (en concret el bloc) poc útils i visibles i, en canvi, hi ha hagut una valoració molt positiva per part de tothom; fins i tot s'han recollit quatre valoracions excel·lents de la feina feta.

Quant a la **presència de xarxes socials i mitjans de comunicació**, els resultats han estat diferents. De nou, hi ha hagut un nombrós grup de gent (el 40%) que no tenia coneixement d'aquests dos canals comunicatius de la campanya. El 60% restant ha concentrat equilibradament les seves respostes en les categories d'"útil i suficientment visible" o "molt útil i visible". Només en el cas dels mitjans de comunicació, hi ha hagut 5 respostes que ho han considerat poc útil i visible.

Finalment, en termes d'**UTILITAT**, l'eina de balanç social és especialment útil a les entitats per a l'**autodiagnosi** i la **implicació activa en l'economia social i solidària**, però en canvi poc útil encara pel que fa a posicionament comercial, visibilitat i reconeixement extern. En darrer terme, el balanç social és percebut com una eina adequada per a la millora/aprofundiment de l'autogestió i per a la generació de mercat social.

B. Les entitats que no han fet el balanç social

S'han respost només **5 enquestes de les 400 organitzacions** consultades; per tant, no es considera que els resultats obtinguts siguin significatius. Tanmateix, s'ha recollit aquí els resultats més homogenis entre les respostes obtingudes.

3 de les 5 respostes provenen d'entitats que **ja havien fet balanç social anteriorment**, però en aquesta edició no l'han fet per dificultats organitzatives internes i per manca de temps. Gairebé totes coneixien la **Campanya Ensenya el cor** i ho han fet a través de la XES (només una per Twitter). La meitat ha considerat que havia estat suficientment visible, però amb algunes **limitacions per participar-hi** que, com elles mateixes han apuntat, tenien un origen més aviat intern que no pas extern o relacionat amb les característiques de la campanya.

Davant la pregunta "Tant si coneixies el **balanç social** com si no, valora'l **com a eina** per a la teva cooperativa/entitat", el resultat de les respostes ha estat idèntic al de les entitats que sí que han fet el balanç social.

